

benaming aanhouden), had er bij de Geer met klem op aangedrongen dat het kabinet in zijn persoon via de radio een levensteken zou geven. Tweederde van de ongeveer tien minuten durende toespraak¹ was gewijd aan een verdediging van het Nederlandse neutraliteitsbeleid, waarvan, meende de Geer, ook 'het land dat wij tegenstand boden' (Duitsland), 'de oprechtheid en de eerlijkheid' behoorde te erkennen – in het laatste deel werd betoogd dat de regering ten aanzien van de koopvaardijvloot en de overzeese gebiedsdelen 'haar plicht (zou) doen.' 'Plicht', aldus de Geer, van de 'administratieve instanties in Nederland' was het, 'zo goed zij kunnen met de Duitse autoriteiten samen te werken', 'plicht van de bevolking . . . zich kalm en ordelijk te gedragen en zich te onthouden van elke handeling, waardoor de normale verhoudingen verstoord worden'; zo zou 'het Nederlandse publiek . . . de achting van de tegenstander (verdienen).'

De *achting* van Duitsland dat ons land overvallen had en, zo meende men, alleen al in het verwoeste centrum van Rotterdam dertigduizend Nederlanders (het waren er in werkelijkheid tussen de zes- en negenhonderd) het leven had doen verliezen! Aan de Engelse *switch-censor* die aan de schakelknop zat terwijl de Geer zijn van elke strijdbaarheid gespeend betoog uitsprak, jeukten de vingers om de Nederlandse minister-president 'uit de lucht te nemen' – hij liet dat na om geen voedsel te geven aan de Duitse propaganda die beweerde dat de Nederlandse regering in Londen haar vrijheid van handelen kwijt was en onder strikte Britse controle stond.

Eigenzinnig als hij was, had de Geer over zijn tekst geen overleg gepleegd met zijn ambtgenoten. Zijn gehele denken was gericht op een zo spoedig mogelijke beëindiging van alle oorlogshandelingen: er moest dus een vergelijk met Duitsland getroffen worden (daarom had hij zich ook zorgvuldig onthouden van formuleringen die anti-Duits zouden klinken) – door wie? In de eerste plaats door Engeland. Toen de Nederlandse minister-president twee weken later, op 4 juni, in gezelschap van van Kleffens en Michiels een eerste (en laatste) bezoek bracht aan Churchill, opperde hij het denkbeeld dat Engeland, zoals het in 1802 in de worsteling met Napoleon gedaan had, de strijd met Hitler zou onderbreken – hij bepleitte een 'vrede van Amiens'. Churchill gromde wat, van Kleffens en Michiels waren ontzet, 'zowel de ambassadeur' (Michiels was in '40 nog slechts gezant) 'als ik hebben toen', aldus later van Kleffens, 'het gesprek ten spoedigste afgeleid op andere onderwerpen, maar het geheel maakte een allerakeligste indruk.'² Stellig ook op Churchill die juist die dag in een van zijn indruk-

¹ *Eng.*, dl. II b, p. 181. ² P.v., 15 febr. 1947, van van Kleffens, a.v., p. 182